

Piše: Igor Isailović

(Ne)efikasno pravosuđe

Danas inicirati ili izazvati parnicu pitanje je čistog hira i kaprica, a veoma retko prave potreba za zaštitu ugroženog imovinskog prava. Naime, građani svesni neefikasnog pravosuđa često se odlučuju da ne izvršavaju svoje obaveze ili ih bez adekvatne sankcije odlože za nekoliko godina, tj. dok se ne okonča parnični postupak koji je kao maraton.

skreno govoreći, nemamo samo mi taj problem i taj problem kod nas nije najveći. Neka uporedna zakonodavstva, na primer Bosne i Hercegovine, imaju još gora zakonska rešenja. Odluka bosanskog pravosuđa je, naime, da se pripremno ročište obično održava u roku od 2 godine od dana iniciranja postupka.

Dok se kod nas oni koji imaju određene obaveze olako odlučuju da budu tuženi jer znaju da parnice predugo traju, te da će na kraju troškovi postupka biti zanemarljivi, u razvijenim pravosudnim sistemima građani dobro porazmisle pre nego daju povoda parnici. Oni pre svega znaju da troškovi takvog postupka obično prelaze

Sudije prilikom prethodnog ispitivanja tužbe obično upoznaju parnične strane o eventualnim troškovima postupka i obično stranke upute na medijaciju.

Navešćemo jedan primer iz prakse kako funkcioniše pravosudni sistem u Americi...

Neki građanin je kupio putničko vozilo. Posle nekoliko meseci korišćena građanin je uvideo da vozilo ima određenih nedostataka zbog čega je reklamirao navedeno vozilo. Proizvođač je odbio da izvrši popravku ili zamenu vozila za novo vozilo, ističući pritom da postoje nedostaci usled nestručnog rukovanja. Sud je uputio stranke na medijaciju, ali medijacija zbog stava predstavnika auto-industrije nije uspela. Sud je započeo parnicu i izveo sve dokaze, a pre svega stručne procene svih pojedinosti. Da bi došao do prave istine, sud je morao da angažuje više od 10 vrhunskih stručnjaka iz oblasti mehanike i auto-elektro-

Vrlina jedne zemlje koja pretenduje da bude moderna i funkcionalna jeste da se ugleda na zakonodavstva najsavremenijih pravosuđa, koja se primenjuju u Americi, Velikoj Britaniji, Nemačkoj, Švajcarskoj, Holandiji.

Pravosudni sistemi najsavremenijih zemalja uspeli su da broj parnica svedu na minimum, a s druge strane, da pruže pravnu zaštitu za svoje građane na najbolji mogući način.

vrednost samih parnica, što im se sigurno ne isplati. Pravosudni sistemi tih zemalja zbog toga su predvideli prethodno ispitivanje tužbe.

Medijacija i medijatori su dobili primat u razvijenim sistemima jer se na ekonomičniji i efikasniji način dolazi do rešenja koja su prihvatljiva za obe strane tzv. win-win rezultat.

nike. Nakon godinu dana sud je doneo presudu kojom je utvrdio da je tužilac imao pravo što je tužio proizvođača auta i dosudio sledeće iznose na koje je obavezao tuženog:

- 25.000 dolara za vraćanja kupoprodajne cene auta;
- 20.000 dolara za paušalne štete zbog toga što kupac svoja prava nije ostvario mirnim putem;
- 150.000 dolara za advokatske troškove;
- 120.000 dolara za sudske takse;
- 220.000 dolara za troškove veštačenja;
- 17.000 dolara za troškove svedočenja;
- i dodatnih 2.000.000 dolara da se ispita svih 20.000 vozila iz te serije.

Dakle, sam postupak bio je za nauk proizvođaču auta da ubuduće dobro preispita svoju odluku kada se suoči sa reklamacijama svojih klijenata.

Kod nas je situacija sledeća...

Prodavac je isporučio određenu robu čija je vrednost 200.000 evra. Kupac je primio tu robu i prilikom prijema robe potpisao je otpremnicu kao dokaz da je prodavac izvršio sve što je trebalo iz ugovora o kupoprodaji robe. Nakon toga kupac odbije da plati istu robu. Prodavac nakon toga obično izgubi najmanje dva meseca kako bi od kupca dobijeno svoje potraživanje.

Nakon toga prodavac inicira postupak prinudnog izvršenja na osnovu verodostojne isprave. Sam postupak traje oko mesec dana, to je već tri meseca. Kada kupac dobije rešenje o izvršenju na osnovu verodostojne isprave, na isto uloži prigovor koji se u 95% slučajeva usvoji i tako se inicira parnica.

Do prvog ročišta obično prođe 2 meseca i to je već 5 meseci. Sama parnica do pravno-

snaznosti traje u proseku oko 2 godine. To je dakle 2 godine i 5 meseci. Ukoliko kupac nije blokiran ili u postupku stečaja, te ukoliko ima sredstava na računu i imovine, samo izvršenje traje još dva meseca, to je dakle 2 godine i 7 meseci. Za 2 godine i 7 meseci sud je na iznos od 200.000 evra naplatio sudske takse u aproksimativnoj vrednosti od 3.000 evra i troškove u korist prodavca u visini od 1.000 evra.

Da je kupac taj novac od 200.000 evra dobio na kredit od banke po najpovoljnijim uslovima, trebalo bi da banci plati 35.000 evra. Dakle, time što se kupac opredelio da umesto plaćanja robe pokrene parnicu uštedeo je 31.000 evra, što je svakako jedan od veoma bitnih razloga za ovu, ali i za milion drugih parnica, zbog čega nam parnični postupci izgledaju tragikomično.

Sud obično ne poštuje zakonske rokove za odlučivanje. Sama dostava pismena po nekad oduzme i po 3 meseca od parnice iako je sistem dostavljanja pismena danas razvijeniji nego ikada. Nejasno je zašto se pismena ne dostavljaju elektronskim putem kada je to i zakonsko rešenje.

Ovo su sitemski problemi koji bi se lako mogli rešiti, ali sistem ima i drugih sitnih problema koji predstavljaju posebne probleme za sistem u celini.

Dakle, da bi sistem bio efikasniji, potrebno je da se neko ozbiljno time pozabavi, a ne da svakako dana „kofom gasimo šumske požare“.

Igor Isailović, advokat